

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLE

Felelős szerkesztő: DEBRECZENI ISTVÁN református lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton

Előfizetési ára: egész évre 100 Lei,
fél évre 50 Lei, egyes szám 4 Lei.

Szerkesztőség: Salonta (Nagyszalonta)
Református lelkészi hivatal, a hová a
lap szellemi részére vonatkozó min-
den közlemény küldendő. Kiadóhiva-
tal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdinánd király-út (Rákóczi-út) 14. szám
Előfizetési díjak, hivatalos hirdetések
díja, reklamációk Konrád Géza címére
Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14. küldendő

Christianity and the present world situation.

A keresztyénség és a mai világhelyzet.

[A presbiteri világszövetség hivatalos lapjában a „Quarterly register” folyó évi május 1. számában jelent meg Ravasz László püspöknek ilyen címen az alábbi beszéde.]

Szeretném rövid beszédemet a Gencsis ezen szavaival kezdeni: „A föld pedig vala ékesség nélkül való és pusztá és setétség vala a mélységnek szívében, és az Urnak Lelke táplálja vala a vizeket.” (Gen. I. 2.)

Találókbb szót keresve sem lehetne lelteni a mai világhelyzet megjelölésére ennél, hogy „chaoticus”. Olyan, mintha valami rettenetes földrengés végig seprtet volna felettünk, elmozdított volna a helyéről mindent, romhalmazzá hagyva maga után. Az emberi vagyonnak milyen tömérdeke pusztult el, milyen mély szakadékok támadtak, milyen új sebek ütettek, amik sohasem fognak begyógyulni?! Igaz, hogy áll még egy pár nagyszerű épület, a régi kultúra néhány katedrálisa. De nem látod-e már falain a finom repedéseket, mint aminők vannak a sistini kápolna freskóin, emlékeztetve a nézőket: Hodie mihi, crastini?! És nem halljátok-e a földalatti baljós dübörgést, amely talán egy újabb cataclysmát hirdet?! Ilyen körülmények között a keresztyénségnek milyen a helyzete? — Némelyek a világ nagy problémái megoldása után akadálynak tekintik azt; mások ártatlan ábrándnak a nagy tömeg részére; ismét mások a zaklatott lelkek menedékhelyét látják abban. Mindezek nem veszik észre, hogy a keresztyénség Istennek teremtő ereje, amely új világot és új történelmet van hivatva teremteni az emberi lelkeken keresztül.

Az elmúlt tíz utolsó év eseményei azt látszanak bizonyítani, hogy a keresztyénség elvesztette ható erejét. Az igazság azonban az, hogy a mi hitünk lett felületes és külsőséges. Inkább kultusz volt az és nem kultúra. Hiányzott belőle a Krisztus lelkének lángolása; vagyis egy kolomentumi theokrátiává lett az. Történt

pedig ez azért, mert a keresztyénség elhanyagolta ethikai erőit érvényesíteni. Hadd mutassak csak rá arra, hogyan hagyta megszállatlanul a keresztyénség a nemzetközi viszonyok teljes mezejét; még csak a tíz parancsolatot sem respektálták ezen a téren az emberek. Hát még a politikai világ hogy elidegenedett a keresztyénségtől! Egyenesen ellensége lett annak; legjobb esetben csak ajakkal hirdette azt, amit tetteivel diszcreditált. Kifejlődött egy keresztyéntelen kapitalizmus, egy keresztyéntelen socializmus mellett. Új államok keletkeztek, amelyek nem keresztyén alapon szerveződtek; pedig úgy tovább fennmaradnának. Régi, roskatag államok fosztattak meg az újjáéledés lehetőségétől is és így megpróbáltatásuk itéletté lett nekik egyszersmind.

Valóban ez szomorú kilátás! — De mit mond az ige: „*En világossággal jöttem e világra, hogy senki ne maradjon a sötétségben, aki énbennem hiszen.*” (János XII. 46.) Higgyünk ebben komolyan és az új világ körvonalai meglátszanak előttünk. Emelkedjünk fel az imádkozásig és a munkálkodásig és a rettenetes szakadékok áthidalatnak. Minden emberi „reparáció” felül szükség van isteni reparációra is, elosztódva az győzőkre és vesztesekre egyformán. Én azt hiszem, minden mi áldozatunk nem kedves Isten előtt, amíg a hegyi beszéd szavait meg nem fogadjuk: „*Menj el és békülj meg először atyádfiával és azután eljövén, úgy vigyél fel a te ajándékodat.*” (Máté V. 24.) Vigyük be az idegen missziói tevékenységünkbe azt az új motívumot, hogy előbb magunk között kell a keresztyén vallást visszaállítani, mert azt az elmúlt néhány éven át rutul diszcreditáltuk. Ezzel együtt törekedjünk a protestáns keresztyénséget egy és mindenkorra általánossá tenni. Küzdjünk a clericalizmus ellen, úgy, hogy állítsuk szembe a hagyományos conservativismussal az örök értékű conservativismust. Az Istentől való, mindig conservatív, de állandó reformatiókban nyilvánítja erejét. Semmiképen se engedjük meg, hogy az új világ constructiója, a szocialis és munkás kérdés

nagy problémája a dogmatikus atheismus által intéztessék el. Nemde a mi evangéliumi ősi örökségünk az új ég és új föld programja?!

Ne értessem félre azonban. Ne látassam lealázó ítéletet mondani a keresztyénség múltjáról. Mérhetlen szolgálatot tett az az emberiségnek. De új és nagy feladatok előtt áll ma, új methodusokra van tehát szüksége. Hasonlítunk a hegymászókhoz: egy magas csúcshoz értünk és íme egy még magasabb tornyosul felette. Mi vár ránk, nem tudhatjuk. Kálvin őrszávaival végezem: „Reméljük s majd meglátjuk!”

Angolból: Bokor Sándor.

Gyakorlati pásztoráció.

Munnik zwolle-i ref. lelkész előadása 1924. május 6-án a kolozsvári ref. Theologia disztermében összegyűlt lelkész alkalmi értekezleten.

A hollandi református szabadegyház kiküldötteinek kolozsvári látogatása alkalmával rendezett alkalmi ünnepi összejövetelek elseje reggel 9 órakor vette kezdetét a püspök, theologiai tanári kar, helybeli és vidéki lelkészek, a theologus ifjúság s érdeklődő nagy közönség előtt. A hivatalos programon az előadás címeként az „Evangelizáció” volt megjelölve, de nem erről, hanem a gyülekezeti pásztorációról szólt az előadás, amelyet holland nyelvről magyarra tolmácsolva hallottunk a következőkben:

Az előadó a ref. egyház egy gyakorlati kérdéséről a házi látogatásról kíván szólni, amely a lelkész és presbyter pásztori munkájához tartozik. A pásztori tisztséget az efézusi levél 4, 11. szerint Jézus Urunk rendelte el és a lelkésznek, aki pásztor is egyúttal pásztori munkát is kell végeznie. De nemcsak a lelkésznek, hanem a presbyternek is kell azt végeznie, mert a presbyterség nemcsak tiszteletbeli állás. A presbyter az egyházban nem csupán a vagyon kezelés ellenőrzésére hivatott tényező, hanem a gyülekezet lelki életének gondozója is kell legyen, így követeli ezt Jézus és a biblia.

Ezzel kapcsolatban utal Péter I-ső levele V-ik részének 2—4 versére, amely szerint egykor számot kell adni a lelkek főpásztorának erről a pásztori munkáról. A lutheránus egyház ezt nem értette meg, mert csak a lelkész tisztségét ismerték. Kálvin azonban Genfben már behozta a presbyteri tisztséget s a lelkészek a presbyterekkel együtt végezték a házi látogatásokat *visitatio domestica stata* néven, amelynek oly nagy hatása lett Genfben, hogy egy lutheránus látogató elbámult annak eredményein. Hollandiában azóta is állandóan gyakorlatban van.

Hogy hogyan kell azt végezni és mire kell

különösen figyelemmel lenni? Fő dolog az, hogy nem szabad soha inkvizícióvá fajulnia, kényszer gyóntatássá válnia. A látogatás alapmotivuma az a szeretetteljes bizalmas viszony kell legyen, amely a családanya viszonya az ő házanépével. Hogy miféle dolgokról beszéljenek ilyenkor? A főthéma a lelkész érdeklődésének kifejezése a családtagok belső lelki életéről: Van-e bennük bűntudat, Isten előtt való alázatosság és szívbéli töredelem? Milyen a családtagok imaélete? Van-e életükben is megnyilvánuló bizalmuk Istenben az élet minden küzdelmei közepette? és hogy életük a megszentelődés útján előre haladó-e?

A második főthéma, hogy milyen áldást merítettek a templomi igehirdetésből? nem azért, hogy kritikát gyakoroljanak fölötté, hanem, hogy tudjanak számot adni arról, hogy lelkileg gyümölcsöző-e az számukra? További kérdés: Olvassák-e rendszeresen a Szentírást? Ezt Kálvin bibliai kommentárjaiban méltatja különösebben. Református családokban a bibliát minél gyakrabban kell olvasni. Hollandiában a buzgó családok napjában 3-szor, reggeli, ebéd és vacsora után szoktak bibliát olvasni. Sok helyen a felolvasott részt a családapa egyszerűen megmagyarázza, vagy felolvas egy rövid bibliai magyarázó szakaszt. Érdeklődni kell végül az iránt is, hogy a biblián kívül még mit olvas a család? Ez alkalommal ajánlják a jó ker. irodalmi művek olvasását.

A harmadik főthéma az imaélet körül forog. Igazán keresztyén csak az, aki öntudatos imaéletet él. A református keresztyén a zárt ajtóju kamrácskában való magános imádkozás mellett a közös imát, a családi imaközösséget is gyakorolja. Ennek szükséges és építő voltát hangsúlyozni kell és érdeklődni lehet az iránt, hogy a családapa gyakorolja-e királyi papsága kiváltságát a családi papi tisztelet. A közös imádkozás kérdését különösen fiatal házaspár előtt szokták fölvetni, mert az ifju férjek rendszeren bátortalanok s álszeméremből halogatják ennek a tiszteletnek gyakorlását. Ebben tehát bátorításra, erősítésre szorulnak.

A negyedik főthéma a gyermeknevelés. Ebből folyik az első kérdés, hogy milyen iskolába járnak a gyermekek? A református keresztyén család gyermekei helyes irányban csak a felekezeti iskolákban nevelkedhetnek. A nagyobb gyermekektől megkérdik még, hogy mit tesznek az Urért és szeretik-e az Ur szolgálatát? Az egy órai ilyen beszélgetés után rövid imával zárják be a látogatást. Az első alkalommal a lelkész, a másodikon a presbyter imádkozik és átlag minden családot évente egyszer meglátogatnak. Ezekre a Kálvin által *Visitatio domesticastata*-nak nevezett rendszeres házi látogatásokon kívül még

a betegeknek rendkívüli látogatásokat is végeznek, amit Kálvin *Visitatio domestica occasionata* néven jelölt.

Hollandiában, ha egy egyháztag megbetegszik, azt a lelkésznek azonnal bejelentik. Akut betegeket a lelkész és presbyter hetenként egyszer hosszantartó krónikus bajokban szenvedőket kéthetenként látogatnak és ilyen alkalmakkor a szenvedés értékéről és áldásairól beszélnek, azután az örökkévalóságra való előkészületre igyekeznek a beteget segíteni.

E *visitatio domestica stata* és *occasionata* révén ismeri meg a lelkész gyülekezete lelki életét, de igehirdetése, prédikálása is ezek révén válik építővé, ezért a maga részéről a házilátogatások gyakorlását ajánlja.

Az előadást követőleg a hallgatóságot föl-hívták esetleges kérdések föltevésére. Három kérdést intéztek az előadóhoz u. m.: hogy a házi látogatások alkalmával segít-e az arra rászorult szegény betegeket, házi látogatásokat csak a pap végez-e vagy presbyter is és hogy mekkora lélekszámú egyházaik vannak?

Válaszában az előadó kijelentette, hogy a hollandi református egyházak igen is segít-e az arra rászorult szegény betegeket, de ezt a tevékenységet nem a lelkész és presbyter, hanem a III-ik egyházi tisztség hordozói: diakonusok által. Mindazok, akik valamilyen anyagi támogatásra rászorultak a diakonia révén nyerik azt meg. Ideutaztokban Magyarországon szomorúan tapasztalták, hogy az ottani református egyház egészen megfélekedett erről a hivatásáról s átengedte azt különböző filantrop egyesületek vállalkozásának, akik ilyen módon az egyház elhanyagolt tisztét és feladatát az egyház helyett végzik.

Házilátogatásra mindig vagy a lelkész és 1 presbyter, vagy 2 presbyter megy, de sohasem egy ember egymagába.

A leggyakoribb Hollandiában a 800 lelket számláló gyülekezet s ennek családonkénti látogatását a lelkész egy presbyterrel egy év leforgása alatt könnyen elvégezheti, még 800-on felüli lélekszám mellett 1000 lélekig megy a dolog. 1000 lelken felüli egyházakat két részre osztják s míg egyik felét a lelkész egy presbyterrel látogatja, a másik felében 2 presbyter végzi a házi látogatásokat. A következő évben a két kerületet megcserélik s ahol előző évben a lelkész végezte a látogatást, ott 2 presbyter látogat és viszont s így folyik ez évről-évre váltakozva. Hollandiában még a legnagyobb egyházakban is igyekeznek arra, hogy legfeljebb 1000 lélekre jusson egy lelkész s az 1200 vagy épen 1500 lelket számláló egyházak ritka kivételek.

Közlő: Dr K. Tompa Arthur.

Halottaink

Beke Antal lelkész, április hó 8-án, Budapesten, néhány heti súlyos szenvedés után, életének 38. évében csendesén elhunyt. Hajduböszörményben született s alsóbb és középfoku iskoláit is ott végezte el. A teológiát Debrecenben hallgatta s tanulmányai végeztével 1908-tól Hajduböszörményben volt segéd és helyettes lelkész 1915 július 1-ig. Ekkor jött be Debrecenbe, ahol a püspöki hivatalban dolgozott 1920 október 10-ig, amikor is a honvédelmi miniszter katonai szolgálatra behívta. Előbb Debrecenben, 1923 október 1-től Budapesten volt tábori lelkész. — A budapesti katona-kórházban Soltész Elemér tábori püspök imádkozott ravatalánál, Hajduböszörményben pedig dr Baltazár Dezső püspök vett tőle végbucsut. Emlékét kegyelettel megőrizzük!

Kálmán Gyula, sárvári református lelkész, a külső tanügyi egyházmegye t. b. esperese stb. életének 76-ik évében, március 24-én, hosszas szenvedés után elhunyt. Vele a régi nagytekintélyű esperesek egy legkiválóbb képviselőjét szőlította haza az Ur. Kiváló adminisztrátor volt s amikor erejének gyengülését érezni kezdte, keresztyéni kötelességgel félreállt, hogy a munka terheesebb részét fiatalabb erők végezzék. [K. Sz.]

Elhunytak a következő lelkésznék: özv. **Dombi Lajosné**, szül. Sántha Izabella, Dombi Lajos, volt gyulai lelkész, békésbányai esperes özvegye, **Dombi Béla** jászberényi lelkész édesanyja, életének 72-ik évében, Nagykőrösön. — **Széles Pálné**, **Széles Pál** ny. óvári lelkész felesége április 11-én rövid betegség után. — **Benkő Viktorné**, **Keszy Emma**, **Benkő Viktor** zombori lelkész és jugoszláviai egyházmegyei belmissziói lelkész felesége április 8-án. Férjén kívül öt kis árvája gyászolja, kiket a temetésen megjelent lelkészek és a zombori egyháztagok maguk között elosztottak.

Halottaink között emlékezünk meg id. **Kálmándi Mihály** nagyszalontai presbiterről, kie hó 4-én halt meg, 90 éves korában. Az egész városnak legjótékonyabb polgára volt, de jótékony alapítványainak és adományainak legnagyobb részét a ref. egyháznak adta. Nincs olyan intézménye, vagy szerve az egyháznak, mely adományai által nevét ne őrizné. A fiu-iskola udvarán levő ártezi kút, leendő templom, az új harangok, melyre évekkel ezelőtt ő adta az első összeget, az orgona, egy tekintélyes iskolai, majd vallásitanítási, hadiárva, ösztöndíj-alap őrizik és hirdetik emlékét. Legvégső és legnagyobb adománya évekkel ezelőtt egy 100,000 koronás alapítványa lett, mellyel meg-alapította a ma már áldásosan működő egyház-

megyei nevelő-intézetet, fiu-internátust. Adományai a megtérés gyümölcsei voltak, melyeket teljesen önzetlenül és hitből cselekedett, egyedül Isten dicsőségére.

Az elhunytaknak adjon az Ur csendes nyugodalmat s a veszteseknek vigasztalódást.

Egyházi hírek

Az élő hívek áldozatos és követésre méltó cselekedeteiről vettünk hírt a csengerbagosi református gyülekezetből, ahol a virágvasárnapján tartott egyházközségi közgyűlésen — Mogyorós Sándor lelkész buzgólkodására — a hívek 70 ezer Lei befizetését vállalták október 1-ig egy beszerezendő új harang költségeire. A kegyelem mindenható Istene segítse meg ezeket a buzgó híveket, hogy vihessék jó végre a jó kezdetet.

A nagykirályi ref. egyház nívós és példátadó ünnepélyt rendezett harangalapjának gyarapítására e hó 4-én, melyen egyházkerületünk vezetősége oldalán a környékbeli papság és a világi előkelőségek is részt vettek. Az ünnepi istentiszteletet a gyülekezeti ének elhangzása után főtiszteletű Sulyok István lelkeket Istenhez emelő imája nyitotta meg, melynek végeztével a ref. dalárda éneke után, Csernák Béla e. ker. fűző mondott Ján. XV. 1—8. alapján magas szárnyalású egyházi beszédet. Az ünnepi áldást Papp József adta a gyülekezetre. Vendégeit az iskola helyiségeiben közebéddel fogadta az egyház, ahol Sulyok István, dr. Nagy Sándor, Veress Imre, dr. Domahidy Elemér, dr. Horváth Jenő, Rédey Károly, Gönczy Sándor, dr. Schünfeld Lázár üdvözölte az ünneplő gyülekezetet. Délután 4 órakor templomi hangverseny volt, melyet Veress Lajos szatmári org. kántor, zenetanár nyitott meg művészi praeludiumával, amelyet a ref. énekhar, a műkedvelő zenekar, az ev. leányegyesület, a Vitek gyermekek, Szathmáry József és az ev. Leányegyesület által előadott Grieg: „Hozsánnája” emelt művészi színvonalra. Este 8 órakor a valóságos estélyt Gönczy Sándor lelkész beszéde nyitotta meg, mely után a zenekar Händel „Xerxes” largoját adta elő. A ref. énekhar Mozart örök-szépségű „Oh Atyánk” darabja végeztével főtiszt. Sulyok István tartott a vallási reneszánszról lelkeket magával ragadó beszédet; az áhitatot növelte Sulyok Ica szíveket megragadó énekével: „Irgalmazz Istenem...” Ezt az Istenhez emelő érzést fokozta a lelkekben Gáspár Nica kiforrott művészi zongorajátékával, Gönczy Sándor lelkész szavallatával s az ev. leányegyesület, a Vitek Károly vezetése mellett zenekarral művészileg előadott Weidenhagen. hozsánnával, mely végül bezárta az anyaszentegyházra nézve építő és lélekemelő ünnepséget.

Vizsgai jutalmazásra a jutalomkönyvek, továbbá konfirmációi ajándéknak a „Maradj velem” imakönyv gazdag tartalommal, izléses kivitelben megrendelhető Nagyvárad, olasz-i lelkész hivatalnál.

Dr. Olasz Béla az igazgatótanács elnöke. Sulyok István lemondásával megüresedett igazgatótanács elnöki székbe még április 26-án dr. Olasz Béla igazgatótanácsos, egyházmegyei világi tanácsbíró választatott meg, aki állását az igazgatótanács május 13-iki gyűlésen elfoglalta. Az elnöki széket tehát, amelyben Sulyok István két évtizeden át hervadhatatlan érdemeket szerzett, úgy, hogy nevét kitörölhetetlenné tette intézeink történetében, e héten új ember vette át, aki a legapróbb részletekig közről ismeri az intézet minden dolgát, baját. Dr. Olasz Béla, úgy a presbyteri, mint egyházmegyei tanácsbírói működésével sokszor bizonyosságot tett egyházas érzése, ideális gondolkodása, széles látóköre mellett erélyéről is s véleményünk szerint az igazgatótanács jó kezekre bízta a hármas intézet vezetését. Miniszteri rendelkezés következtében változás állott be az igazgatói teendő elvégzésénél is, miután nők vették át az igazgatást mégpedig a tanítónőképző és polgári leányiskoláért Gálbory Erzsébet, a leányinternátusért Joós Viola tanárnők, akikkel együtt az új elnök égi lelkesedéssel fogott a magyar református kultúra nagyváradi Sionának felvirágoztatásához.

Harangokat,

az harangszerelvényeket ajánl és vas harangállványokat

Hönig Frigyes harang-öntődéje

ARAD, Sírada Barltu No. 10-21. Alapítva 1840.

Orgonahomlokzatsipok

a rekvirált sipok helyébe elsőrendű kivitelben készülnek

Wegenstein & Fiai orgoná- és harmonium gyárában, Timisoara.

Külön hangu harmoniumok és pedálos harmoniumok állandóan raklaron. Orgonafelújítások, tisztítások és hangolások pontosan eszközölköznek. Költségvetéssel és harmonium-rajzokkal díjtalanul szolgunk. 6-26

BISZÁK JÓZSEF

harang- és ércöntődéje Ghirocon (Győrök, Brad-megye)

harangot,

a legutányosabb árak mellett készít a legfinomabb anyagból bármely hangu és nagyságu a legdiszesebb kivitelben, kívánatra feliratokkal, képekkel díszítve, ingó rendszerű vas felső koronával, vagy bármely más kívánt rendszerű állvánnyal. Gyártmányai kiválóságát több elismerő levél igazolja. Érdeklődőknek részletes leírással és árajánlattal készséggel szolgál. [Megrendelésnél kérem ezen lapra hivatkozni.] 3